

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Соціально-економічний розвиток громад»

Ступінь освіти	бакалавр
Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля
Освітня програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Тривалість викладання	13 та 14 чверті (7 семестр)
Кількість кредитів	4,5 кредитів ЄКТС (135 годин)
Заняття:	
лекції:	2 години на тиждень
практичні заняття:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=5347>

Кафедра, що викладає

Прикладної економіки, підприємництва та публічного управління (ПЕППУ)

	Викладачі: Лола Вікторія Василівна канд. держ. упр., доцент, доцент кафедри ПЕППУ Персональна сторінка https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi/lola/lola.php E-mail: lola.v.v@nmu.one
	Сергієнко Елла Олексіївна канд. держ. упр., доцент, доцент кафедри ПЕППУ Персональна сторінка https://pe.nmu.org.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi//sergienko/sergienko.php E-mail: serhienko.e.o@nmu.one

Анотація до курсу

Курс «Соціально-економічний розвиток громад» орієнтований на формування базових знань та навичок, необхідних для аналізу та розробки стратегії соціально-економічного розвитку місцевих громад. Насамперед, курс охоплює основи процесів, що впливають на розвиток територіальних громад, з акцентом на ефективне використання місцевих ресурсів, розвиток інфраструктури, створення нових робочих місць та залучення інвестицій. Особлива увага буде приділена аналізу конкретних кейсів з розвитку громад. Завершення курсу дозволить набути знань і навичок для розробки стратегій соціально-економічного розвитку громад, враховуючи комплексний підхід до інтеграції соціальних і економічних факторів у практичну діяльність підприємств і організацій.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти компетентностей щодо аналізу і розробки стратегій соціально-економічного розвитку громад.

Завдання курсу:

- надати базові знання про специфіку та сутність місцевого економічного розвитку;
- сформувати необхідні навички провадити ефективну діяльність зі створення більш стабільного та сталого майбутнього у своїх громадах.

3. Результати навчання (дисциплінарні)

- знати і розуміти цілі, риси та принципи соціально-економічного розвитку, вміти ідентифікувати фактори, що впливають на соціально-економічний розвиток на рівні громади, визначати суб'єктів та об'єкти соціально- економічної політики громади;
- вміти здійснювати аналіз соціально-економічного стану громади, володіти основними інструментами, що регулюють процеси функціонування та розвитку громади;
- характеризувати принципи та механізми забезпечення демократичного розвитку, вміти дати оцінку та рекомендації для громади та суб'єкта господарювання відповідно до стратегій сталого розвитку.
- пояснювати та узагальнювати визначення перспективних напрямів використання ресурсного потенціалу громади;
- інтерпретувати та застосовувати інструменти стратегічного планування, розуміти відмінність між стратегічним та операційним плануванням, вміти здійснювати аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів соціально- економічного розвитку громади, уміти розробляти план дій, зважаючи на стратегічні та операційні цілі;
- вміти виявити і аргументувати перешкоди у процесі створення й підтримки розвитку місцевого бізнесу, пояснювати, порівнювати та узагальнювати інтереси органів місцевої влади, місцевого бізнесу, населення та інвесторів;
- вміти робити обґрунтований вибір фінансових джерел, що залучаються на забезпечення соціального-економічного розвитку громади.

4. Структура курсу

Вид заняття	Внесок в загальну оцінку, %
ЛЕКЦІЇ	
1. Основи соціально-економічного розвитку громади	
1.1 Концепції СЕРГ. 1.2. Принципи та можливості СЕРГ. 1.3. Визначення цілей місцевого економічного розвитку. 1.4. Місцева економічна політика. 1.5.Суб'єкти і об'єкти місцевої економічної політики. 1.6.Нормативно-правове забезпечення місцевого економічного розвитку в Україні. 1.7. Інструменти СЕРГ.	

2. Територіальна громада. Готовність громади до соціально-економічного розвитку	
2.1. Поняття і основні характеристики територіальної громади. 2.2. Фактори, що визначають готовність громади до СЕРГ. 2.3. Оцінка соціально-економічного потенціалу територіальної громади.	
3. Демократичне відкрите врядування і сталий розвиток	
3.1. Демократичне врядування: визначення та сутність демократичного врядування на місцевому рівні. 3.2. Принципи «доброго демократичного врядування» Ради Європи. 3.3. Критерії «ефективного врядування» Світового банку. 3.4. Європейська стратегія інновацій та доброго врядування на місцевому рівні. 3.5. Врахування принципів демократичного врядування та принципів СЕРГ для забезпечення збалансованого і ефективного розвитку громад. 3.6. Сталий розвиток. Цілі сталого розвитку.	
4. Стратегічні інструменти СЕРГ. Методологія та сучасна практика стратегічного планування розвитку громад	
4.1. Стратегічний підхід до планування розвитку територій: передумови, переваги, сутність та визначення базових понять. 4.2. Стратегічний план як інструмент змін. 4.3. Відмінність стратегічного планування від оперативного. 4.4. Особливості вітчизняної практики стратегічного планування.	
<i>Тестове завдання № 1 (лекційні теми 1 - 4)</i>	10
5. Організаційне забезпечення процесу стратегічного планування розвитку громад	
5.1. Основні етапи стратегічного планування. 5.2. Структура стратегічного плану. 5.3. Ініціація стратегічного планування розвитку територій. 5.4. Створення організаційних структур. 5.5. Залучення представників громади до процесу стратегічного планування. 5.6. Основні методи роботи з громадою. Створення дорадчих, експертно-консультаційних та інших органів.	
6. Соціально-економічний аналіз у процесі стратегічного планування	
6.1. Методологічні підходи до збору і аналізу даних, проведення досліджень, зокрема опитувань думки представників бізнесу і громадськості. 6.2. Формування описово-аналітичної частини стратегічного плану / Профілю громади.	
7. Тактичні інструменти СЕРГ. Маркетинг та брендинг території	
7.1. Чому маркетинг важливий для місцевого економічного розвитку? 7.2. Методологічні засади маркетингу і брендингу територій: термінологія, основні принципи, складові комплексу маркетингу. 7.3. Мета та завдання маркетингу міста. 7.4. Маркетингова комунікація. 7.5. Інструменти маркетингової комунікації: їх переваги та недоліки. 7.7. Взаємодія із зацікавленими сторонами	

8. Підтримка розвитку місцевого бізнесу та підприємництва	
8.1. Створення сприятливого бізнес-клімату. 8.2. Поняття та показники бізнес-клімату, основні джерела інформації про бізнес-клімат. 8.3. Методика дослідження стану бізнес-клімату в Україні. 8.4. Регуляторна політика на місцевому рівні та її вплив на бізнес-клімат в громаді. 8.5. Соціальне підприємництво в Україні. 8.6. Створення та підтримка соціальної цінності. 8.7. Роль органів місцевого самоврядування у сприянні соціальному підприємництву	
<i>Тестове завдання № 2 (лекційні теми 5 - 8)</i>	10
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
1. Сутність соціально-економічного розвитку громад. Готовність громад до соціально-економічного розвитку	
2. Застосування принципів відкритого демократичного врядування на місцевому рівні в Україні	
3. Впровадження різних форм участі громадян у публічному житті на місцевому рівні	
4. Розуміння стратегічного фокусування. Розробка матриць SWOT – аналізу.	
5. SMART-аналіз. Розробка плану дій у вигляді оперативних цілей. Формування проектів з розвитку територій.	
6. Інструменти розвитку трудових ресурсів.	
7. Брендинг міста: пошук міської ідентичності.	
8. Розвиток молодіжного та жіночого підприємництва в громаді	
9. Зміст, формування та моніторинг інвестиційного клімату.	
10. Залучення інвестора для інвестування в місцевий економічний розвиток..	
<i>Звіт з виконання практичних робіт</i>	50
<i>Презентація результатів командної / індивідуальної роботи</i>	30
Загальна кількість	100

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На навчальних заняттях здобувачі вищої освіти повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one); перевірений доступ до платформи Moodle; програм Microsoft Office 365 (Teams, Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань на лекційних та практичних заняттях за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами здачі двох тестових робіт, кожна з яких містить тестові закриті запитання з однією вірною відповіддю, максимальна кількість – 100 балів та вираховується відсоток кожної (розподіл % за окремими контрольними роботами див. в таблиці розділу 4). Загалом за дві тестові роботи отримується **максимум 20 балів**, тобто 20% від оцінки за дисципліну.

Практичні роботи (розподіл % див. в таблиці розділу 4) виконуються у письмовому вигляді, загалом практичні враховуються, як 50% (максимум 50 балів). Практичні роботи захищаються на заняттях. У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується **максимум 50 балів**.

Командне / індивідуальне завдання «Залучення інвестора для інвестування в місцевий економічний розвиток» полягає у розробленні та захисті здобувачами вищої освіти створення інвестиційного паспорту територіальної громади. Вітається робота в команді (3-5 осіб). Форма проведення: розроблення, презентація та захист (відповіді на запитання, дискусія) командного / індивідуального завдання перед аудиторією використовуючи MS PowerPoint.

Зміст завдання. Оберіть конкретну маркетингову стратегію територіальної громади і створіть інвестиційний паспорт, в якому будуть відображені наступні складові назва громади, слоган, герб, звернення голови ТГ, опис місця розташування, площа, характеристика ландшафту, природні ресурси, населення, конкурентні переваги. Сформулюйте сутність інвестиційного проекту, який Ви вважаєте найбільш реалістичним і першочерговим для Вашої громади. Результатом виконання командного/індивідуального проекту презентація інвестиційного паспорту громади. **Обов'язкова вимога: чітке посилання на джерела інформації.**

Оцінювання: максимальна оцінка за індивідуальний творчий проект – 20 балів: зміст та якість розробки інвестиційного паспорту громади, обґрунтованість інвестиційного проекту, 10 балів – презентація та захист результатів дослідження. У сумі за командне / індивідуальне завдання при поточному оцінюванні отримується **максимум 30 балів**.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Максимальне оцінювання поточного контролю в балах:

Теоретична частина	Практична частина	Командне / індивідуальне завдання	Разом
20	50	30	100

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені Національною рамкою кваліфікації (НРК) для бакалаврського рівня вищої освіти.

6.2. Критерії оцінювання підсумкової роботи

У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку, проводиться підсумкове оцінювання під час сесії – комплексна контрольна робота. Максимальна кількість балів при підсумковому оцінюванні: 100.

Білет складається з 40 тестових завдань із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 1 бал (разом 40 балів) та 10 завдань з практичної частини, кожне з завдань оцінюється максимум у 6 балів залежно від повноти відповіді (разом 60 балів).

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" <https://cutt.ly/IVesJEs>.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.4. Відвідування занять

З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Найважливіша небезпека: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2024-2025 навчальному році освітня діяльність здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «наради» в «команді» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації інституту.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Балдич Н., Гринчук Н., Ходько Н., Чорний Л., Глібіщук Я. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування: навч. посіб. К. : ПРОМІС. 2020. 104 с. URL: <https://surl.li/vwyzqb>.

2. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. К. : 2017. 121 с. URL: <https://surl.li/ezzlpu>.

3. Воробей В. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: корисні поради та кращі практики. К. : ДОБРЕ, 2021. 24 с. URL: <https://surl.li/ictqwt>.

4. Інструментарій місцевого економічного розвитку: теорія, методологія, практика: монографія / [Ковальов А. І., Корольова Т. С., Сментина Н. В., Павлова Т. В., Карпов В. А., Фіалковська А. А., Котова І. М.]. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2021. 413 с. URL: <https://surl.li/umztpu>.

5. Кравченко О.І. Стратегічне управління у сфері публічного управління та адміністрування : навч.-метод. посіб. Харків : Видавництво Іваниченка І. С., 2019. 138 с. URL: <https://surl.li/afxepi>.

6. Місцевий розвиток : кращі практики та інструменти розумного зростання : колективна монографія / за заг. ред. проф. В.Б. Родченка. Харків : «Друкарня Мадрид», 2017. 212 с. URL: <https://surl.li/epseoo>.

7. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович]. К. : 2017. 107 с. URL: <https://surl.li/mmefof>.

8. Соціально-економічний розвиток міст в умовах децентралізації : кол. моногр. / за ред. Л.М. Ільч. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 532 с. URL: <https://surl.li/hulbdp>.

9. Сторонянська І., Патицька Х., Дуб А. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах: антикризові інструменти у воєнний і післявоєнний період.

Додаткова

1. Васильєв О. Л. Публічне управління інвестицій місцевих громад в умовах євроінтеграції України. Публічне управління та митне адміністрування. 2022. Спецвипуск. С. 27-30. DOI <https://doi.org/10.32782/2310-9653-2022-spec.4>.

2. Козак О. О., Михайленко О. Г. Концептуальні засади бізнес-планування в системі управління об'єднаних територіальних громад. Ефективна економіка. 2022. Вип. 7. С. 1-25. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.7.21>.

3. Лещук Г. В. Континуум залучення інвестицій у розвиток об'єднаних територіальних громад. Бізнес-навігатор. 2019. Вип. 6.1-2. С. 67-72. URL: <https://surl.li/keghrk>.

4. Лісничук О. А., Шворак В. В., Мазур В. В. Оцінювання впливу місцевих бюджетів на економічний розвиток територіальних громад (на прикладі м. Ірпінь). Економічний простір. 2020. № 161. С. 31–35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/161-5>.

5. Маркевич К. Smart-інфраструктура у сталому розвитку міст: світовий досвід та перспективи України. Центр Разумкова, Видавництво «Заповіт». Київ, 2021. 400 с. URL: <https://razumkov.org.ua/uploads/other/2021-SMART-CYTI-SITE.pdf>.

6. Назарова Т. Ю. Дослідження впливу реформ на соціально-економічний розвиток територіальних громад. Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences) : Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки) зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХПІ", 2024. 4. С. 31-36. DOI: 10.20998/2519-4461.2024.4.31.

7. Патицька Х. О. Особливості формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад у країнах ЄС. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2018. Вип. 4. С. 102–107. URL: <https://surl.li/vnwsxq>.

8. Придятько Е.М. Маркетинг територій в системі управління соціально-економічним розвитком громади. Наукові праці ДонНТУ : Всеукр. наук. зб. Покровськ, 2020. Серія : Економічна. № 1(22). С. 81-89. URL: <https://surl.li/vyprwlu>

9. Сахно Т. А. Економічне забезпечення діяльності об'єднаних територіальних громад. Бізнес Інформ. 2020. №1. С. 135–142. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-1-135-142>.

10. Управління фінансами територіальних громад: теорія і практика: колективна монографія / за наук. ред. д.е.н., професора О. П. Кириленко. Тернопіль, 2019. 280 с. URL: <https://surl.li/njwtrc>.

11. Філяк М., Аредов В. Соціально-економічний розвиток громад та системний підхід до розвитку поселень. Bulletin of Sumy National Agrarian University. 2024. № 2 (98). 15-19. DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2024.2.3>

Інформаційні ресурси

1. Міністерство розвитку громад та територій України URL: <https://www.minregion.gov.ua/>.

2. Український центр соціальних досліджень. URL: <http://ucss.org.ua/>.

3. Державний веб-портал бюджету для громадян URL: <https://openbudget.gov.ua>.

4. Бюджети територіальних громад. URL: <https://decentralization.ua/finance/dashboard>.